

ProDeimos

Financieel jaarverslag 2024

INHOUDSOPGAVE

BESTUURSVERSLAG

1. **Doelstelling**
2. **Oprichting**
3. **Governance code cultuur**
4. **Samenstelling Raad van Toezicht en bestuur**
5. **Financiering**
6. **Begroting 2024 en 2025**
7. **Resultaatbestemming**
8. **Bestuursverslag**
8. 1 Bestuursverslag
8. 2 Begroting 2025

JAARREKENING

9. **Balans per 31 december 2024**
10. **Staat van Baten en Lasten over 2024**
11. **Kasstroomoverzicht**
12. **Toelichting Algemeen**
12. Waarderingsgrondslagen
13. **Toelichting op de Balans per 31 december 2024**
13. 1 Toelichting Activa
13. 2 Toelichting Passiva
13. 3 Niet uit de balans blijvende verplichtingen
14. **Toelichting Staat van Baten en Lasten over 2024**
14. 1 Specificatie Baten
14. 2 Specificatie Lasten
14. 3 Toelichting begroting en resultaat 2024
14. 4 Verantwoording WNT
15. **Overige gegevens**
15. 1 Resultaat bestemming
15. 2 Controleverklaring
16. **Bijlagen**
16. 1 Bijlage Jaarplansubsidie 2024; BZK en Tweede Kamer
16. 2 Bijlage Subsidie 2024 BZK
16. 3 Bijlage bijdrage 2024 Tweede Kamer
16. 4 Bijlage Specificatie Jaarplansubsidie 2024
16. 5 Bijlage Specificatie opdrachten en overige subsidies
16. 6 Bijlage Toelichting afschrijvingen

Mbo-docentendag in het Provinciehuis van 's-Hertogenbosch, 1 oktober 2024

BESTUURSVERSLAG

JAARREKENING 2024

1. DOELSTELLING

ProDemos is het 'Huis voor democratie en rechtsstaat'.
ProDemos legt uit wat de spelregels zijn van de democratie en de rechtsstaat en laat zien wat je zelf kunt doen om invloed uit te oefenen – in de gemeente, het waterschap, de provincie, het land en de Europese Unie.

2. OPRICHTING

De stichting is op 30 september 2010 opgericht, na fusie van de Stichting Instituut voor Publiek en Politiek en de Stichting Bezoekerscentrum Binnenhof.

3. GOVERNANCE CODE CULTUUR

ProDemos volgt de Governance Code Cultuur.

4. SAMENSTELLING RAAD VAN TOEZICHT EN BESTUUR

De samenstelling van de Raad van Toezicht, per 31 december 2024, van ProDemos is als volgt:

Dhr. E.H.T.M. Nijpels	voorzitter, tevens lid remuneratiecommissie
Mevr. M.C.C. van de Schepop	vice-voorzitter, tevens voorzitter van de remuneratiecommissie
Dhr. V.G. Moolenaar	lid, tevens voorzitter audit commissie
Mevr. D.P.J. Woestenberg	lid, tevens lid commissie onderwijs en kwaliteit
Dhr. A.A. Pormes	lid, tevens lid commissie onderwijs en kwaliteit
Dhr. R. van Raak	lid, tevens lid audit commissie

Het bestuur wordt gevormd door de heer E.C. Stokkink, geboren 29 mei 1964

5. FINANCIERING

De inkomsten van ProDemos bestaan uit subsidie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), een bijdrage van de Tweede Kamer, entreegelden, inkomsten uit subsidies en door de uitvoering van opdrachten voor derden, (semi)overheden, overheidsinstanties en particuliere organisaties.

6. BEGROTING 2024 EN 2025

Voor 2024 was een begroting opgesteld met een tekort van € 1.015.000, rekening houdende met de veronderstelde uitvoering van voldoende opdrachten en de toegezegde subsidies. De in deze jaarrekening opgenomen begroting voor 2025 is de door de Raad van Toezicht goedgekeurde begroting die eindigt met een tekort van € 600.000.

7. RESULTAATBESTEMMING

Zoals blijkt uit de staat van baten en lasten is 2024 afgesloten met een nadelig resultaat van € 162.654

Terugblik 2024

Het jaar 2024 stond voor ProDemos in het teken van verdere groei en versterking van onze activiteiten. Ook bouwden we aan ons netwerk bij gemeenten, provincies en scholen. Tegelijk werd ook ProDemos geconfronteerd met een veranderende politieke en maatschappelijke context. In Nederland kwam er een nieuw kabinet. Internationaal kantelde de geopolitieke situatie in recordtempo. Het karakter van sommige van deze ontwikkelingen maakt de missie van ProDemos relevanter dan ooit.

In dit licht baart het extra zorgen dat ProDemos rekening moet houden met grote financiële uitdagingen. Bij de presentatie van de Miljoenennota 2025 werd duidelijk dat ProDemos vanaf 2027 een korting op de subsidie kan verwachten van ca € 1,2 miljoen per jaar. Deze korting telt op bij meerdere jaren waarin ProDemos geen loon- en prijscompensatie hoeft te verwachten van het Rijk, terwijl salarissen en kosten doorstijgen. Ook zal het ministerie van BZK bijdragen noch garant staan voor de kosten van de noodzakelijke verbouwing van het gebouw van ProDemos aan de Hofweg, waarin we na voltooiing van de Binnenhofrenovatie juist meer leerlingen moeten kunnen ontvangen. Verder kan ProDemos door het verder uitlopen van diezelfde renovatie fors hogere kosten verwachten. Immers, we moeten langer de co-locatie nabij de tijdelijke huisvesting van de Tweede Kamer gebruiken, terwijl de daarvoor gespaarde reserves eind 2028 hun bodem bereiken.

De snel veranderende geopolitieke en maatschappelijke omgeving toont nog eens extra dat Nederland een sterk democratisch fundament nodig heeft. Niet alleen is bescherming nodig van onze democratische en rechtsstatelijke instituties, maar we moeten ook investeren in het versterken van democratisch bewustzijn en burgerschapsonderwijs. In 2025 gaat ProDemos in gesprek met onze subsidiegevers en stakeholders om vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid de continuïteit van onze missie zeker te stellen. Want om de democratie te kunnen waarderen, moet je die eerst leren kennen.

Bouwen aan bereik en netwerk

Al vroeg in het najaar werd duidelijk dat ProDemos haar programmadoelen voor 2024 zou behalen. Het lukte met een aantal roostertechnische aanpassingen de capaciteit van Politiek Den Haag voor Scholen te verruimen, waardoor we – ondanks de beperkingen op de tijdelijke locatie van de Tweede Kamer – toch meer leerlingen in Den Haag konden ontvangen dan in 2023.

De Kamerbrede steun voor het amendement Sneller in 2023 resulteerde eind 2023 in een extra subsidie om meer leerlingen in de regio te bereiken. Daarmee kon ProDemos haar relatienetwerk bij gemeenten en provincies verder uitbouwen en een marketingcampagne op touw zetten voor het onderwijsveld, waardoor docenten ons beter wisten te vinden. Ook konden we speciale activiteiten organiseren voor mbo-studenten, docenten en griffiers. Indirect resulteerde dit in de mogelijkheid om in meer gemeente- en provinciehuizen onze activiteiten uit te voeren. Ook groeide de vraag naar onze gastlessen op het vo en mbo. Tezamen volgden dit jaar zo'n 26.800 leerlingen een gastles van ProDemos. Bijna 25.000 scholieren speelden Democracy in de gemeenteraadszaal van hun eigen gemeente, en ruim 5.000 jongeren deden mee aan het Provinciespel in hun regio. Daarnaast hebben we door het amendement Sneller onze samenwerking met Caribisch Nederland nieuw leven kunnen inblazen.

In 2024 vonden de verkiezingen voor het Europees Parlement plaats. ProDemos richtte zich op uiteenlopende doelgroepen, met speciale aandacht voor de eerstekeerstemmers in het mbo en voor mensen die een afstand ervaren tot de politiek. Vanaf het voorjaar gaven we overal in het land speciale verkiezingsgastlessen, waarmee ProDemos meer dan 4.934 leerlingen en studenten heeft weten te bereiken. 2,3 miljoen keer werd de StemWijzer ingevuld. Ook waren we aanwezig op Bevrijdingsfestivals, om de verkiezingen aldaar te promoten met de StickerStemWijzer. Een deel van deze activiteiten werd mogelijk gemaakt door een subsidie van de Europese Commissie

Bijzondere werkbezoeken en bijeenkomsten

Vlak na de installatie van een nieuw kabinet brengen ministers meestal al snel hun eerste werkbezoeken aan relevante organisaties binnen hun portefeuille. Judith Uitermark – de nieuwe minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties – koos ProDemos voor haar allereerste werkbezoek. Ze ging in gesprek met directie en begeleiders, woonde een Kamerdebat-simulatie bij en liep met leerlingen van OSG Winkler Prins door ons DemocratieLAB.

Uiteraard ontving en bezocht ProDemos nog meer partners en professionals met het oog op samenwerking of kennisuitwisseling. Zo vond er een uitwisseling plaats met de afdeling Educatie van het Instituut voor Beeld en Geluid en was er een wederzijds werkbezoek van en aan het BELvue Museum in Brussel, het museum over de geschiedenis van België en tevens centrum voor democratie. ProDemos organiseerde namens het Expertisepunt Burgerschap in Assen de eerste Leerkrachtendag Burgerschap, met workshops van o.a. de Anne Frankstichting, SLO en stichting Vreedzaam. Tevens werd de samenwerking met Caribisch Nederland gerevitaliseerd met als resultaat de eerste training op Bonaire waardoor vanaf volgend jaar vanuit de gemeente weer diverse educatieve activiteiten kunnen worden aangeboden. Samen met SSC-ICT (Ministerie BZK) organiseerde ProDemos een Beleidsprokkel. Aan de Prokkel namen mensen deel met een lichte verstandelijke beperking. Ze liepen stage en inspecteerden verschillende activiteiten van ProDemos op toegankelijkheid. Dit leverde niet alleen waardevolle feedback op voor onze programmamakers, maar ook een Gouden Prokkel van de Stichting Prokkel.

Tot slot organiseerde ProDemos in 2024 op Prinsjesdag enkele speciale activiteiten, waarover meer in het programmahoofdstuk 'Democratisch burgerschap stimuleren'.

Stabiele basis

Ook achter de schermen is veel werk verricht om de organisatie en werkwijze van ProDemos te bestendigen. Doordat ProDemos de afgelopen jaren heeft geïnvesteerd in monitoringstools, kunnen de programmaleiders inmiddels beter sturen op bereik en kwaliteit – een belangrijke stap in de verdere professionalisering van onze organisatie. Ook komend jaar blijven we investeren in verdere verbeteringen van onze monitoring. In 2024 zijn we overgestapt naar een nieuw systeem voor de financiële administratie, wat in 2025 moet resulteren in betere financiële rapportages voor management, project- en programmaleiders.

Daarnaast is dit jaar het nieuwe duurzaamheidsbeleid vastgesteld en uitgerold. Dit valt terug te lezen in het jaarverslag over 2024 (Hoofdstuk 6: Een sterk ProDemos). Ook is er werk gemaakt van het diversiteitsbeleid en (digitale) toegankelijkheid. Met kennisbijeenkomsten, trainingen en opleidingsmogelijkheden investeren we continu in de kwaliteit van onze professionals, of ze voor de groep staan, zorgen voor ons gebouw, activiteiten ontwikkelen of die promoten. Het resultaat is af te lezen uit het Medewerkers Tevredenheid Onderzoek van afgelopen jaar. De medewerkers van ProDemos zijn nog

Het bestuur van ProDemos overlegt periodiek met haar structurele subsidieverstrekkers en financiers, te weten het ministerie van BZK, de Tweede Kamer, de Eerste Kamer en het ministerie van OCW. Daarnaast is er regelmatig overleg met de raad van toezicht, de ondernemingsraad en het MT. Middels kwartaalrapportages monitort het bestuur de financiële voortgang. Voor de kwartaalrapportage wordt twee keer per jaar een risico-inventarisatie gedaan.

Financieel resultaat

De activiteiten van ProDemos worden voornamelijk gefinancierd met de subsidie van het ministerie van BZK van € 8,89 miljoen en een financiële bijdrage van de Tweede Kamer, tezamen € 11,4 miljoen. In 2023 en 2024 ontving ProDemos van BZK niet langer compensatie voor de loon- en prijsontwikkeling (LPO). Omdat de organisatie tegelijkertijd te maken kreeg met fors hogere personeelslasten vanwege de CAO-loonsverhogingen was voor 2024 in de begroting rekening gehouden met een tekort van - € 1 miljoen. ProDemos heeft 2024 uiteindelijk kunnen afsluiten met een minder negatief resultaat dan begroot, te weten - € 163.000. Dit komt door extra incidentele subsidies en inkomsten, in combinatie met lagere uitgaven en besparingen

Zo heeft ProDemos in 2024 € 428.000 euro aan incidentele subsidies ontvangen van de Europese Commissie en het ministerie van OCW en werd € 1 miljoen toegekend voor de uitvoering van het amendement Sneller, dat in het najaar van 2023 werd aangenomen door de Tweede Kamer (zie ook pagina 13). Van dit miljoen is eind 2024 circa € 827.000 uitgegeven; aangezien de uitvoering pas kon starten in maart 2024 is de looptijd verlengd tot maart 2025. Daarnaast zijn er fors hogere inkomsten gerealiseerd door extra opdrachten van gemeenten, waaronder voor de cursus Politiek Actief. In totaal zijn de inkomsten uit incidentele subsidies en opdrachten daarmee €1,1 miljoen hoger. Ook kwamen er meer betalende bezoekers naar het bezoekerscentrum voor de rondleidingen in de Eerste en Tweede Kamer, is er LPO ontvangen van de Tweede Kamer en zijn de rente-inkomsten gestegen (+ € 180.000). De totale inkomsten zijn daarmee bijna 1,3 miljoen hoger dan begroot.

De totale uitgaven zijn, ondanks incidentele extra uitgaven voor uitvoeringskosten van de incidentele subsidies, niet evenredig meegestegen, maar komen ca € 450.000 hoger uit dan begroot. Dit is het gevolg van een aantal ingezette besparingen en incidentele meevallers. Zo resulteerden de dalende energieprijzen in lagere huisvestingskosten dan voorzien (- ca € 100.000). Ook heeft ProDemos enkele investeringen kunnen uitstellen (- € 233.000) en vielen de kosten voor uitvoering van het reguliere jaarplan lager uit (-€ 167.000). Daarnaast heeft ProDemos ondanks de fors hogere inkomsten uit overige subsidies en opdrachten tot slot de overheadskosten in bedwang weten te houden.

Risico's voor de continuïteit

Hoewel ProDemos in prestaties een zeer succesvol jaar heeft afgesloten en er onverminderd stijgende vraag en waardering is voor haar activiteiten, zijn er ook zorgen voor de toekomst.

ProDemos heeft de komende jaren een aantal grote financiële uitdagingen het hoofd te bieden.

In het hoofdlijnenakkoord heeft het nieuwe kabinet gesteld dat de overheid Rijksbreed € 1 miljard euro gaat bezuinigen op subsidies. Bij de presentatie van de Miljoenennota in september is duidelijk geworden dat dit voor ProDemos een korting op de subsidie van BZK betekent van ca € 1,2 miljoen per jaar vanaf 2027.

Tegelijk is duidelijk geworden dat BZK de LPO-compensatie ook in 2025 niet zal uitkeren, en er onzekerheid is over uitkering hiervan in de jaren erna. Dit betekent dat ProDemos de inflatie en loonstijgingen binnen het nominale, straks dalende subsidiebedrag moet opvangen. Daar komt nog meer bij. Zo lang het Binnenhof verbouwd wordt, heeft ProDemos de studio's in New Babylon als extra locatie nodig nabij de tijdelijke locatie van de Tweede Kamer. Voor de huisvestings- en afschrijvingskosten van de studio's, € 500.000 per jaar, is vooraf gespaard in de reserves, uitgaande van de terugkeer van het Binnenhof in 2026. De duur van de verbouwing is echter tot op heden tweemaal uitgesteld, nu voorzien om te eindigen in 2028. Er zijn inmiddels signalen dat dit 2030 kan worden. Dit betekent fors hogere kosten voor ProDemos dan geraamd, waardoor de egalisatiefondsen niet langer afdoende zijn om extra huurkosten voor de studio's gedurende de gehele renovatieperiode te overbruggen. Tot slot is dit najaar duidelijk geworden dat het ministerie van BZK niet bij kan dragen, noch garant wil staan voor de kosten van de noodzakelijke verbouwing van het gebouw van ProDemos aan de Hofweg.

De zorgvuldig opgebouwde reserves van ProDemos zijn ontoereikend om de optelsom van deze onvoorziene negatieve effecten komende jaren op te vangen. Momenteel bezint ProDemos zich op de vraag hoe de uitvoering van de opdracht aan de organisatie vanaf 2027 te waarborgen en vorm te geven. In 2025 gaat ProDemos het gesprek aan met subsidiegevers en stakeholders om deze uitdagingen het hoofd te bieden vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Visitatie en een nieuw strategisch plan

De continuïteit van onze organisatie staat ook centraal in de strategische dialoog die we komend jaar, in aanloop naar het nieuw Strategisch Plan 2027-2031, organiseren. Een ander uitgangspunt vormen de aanbevelingen van de visitatiecommissie die ProDemos eind 2024 visiteerde. In het eerste kwartaal van 2025 wordt hun rapport naar de Tweede Kamer gestuurd. Daarnaast kijken we naar andere ontwikkelingen in onze omgeving en onze interne organisatie. 2025 zal dan ook in het teken staan van de strategische keuzes die ProDemos wil maken om ook in de toekomst onze missie te kunnen blijven uitvoeren.

ProDemos heeft de afgelopen jaren hard gewerkt aan een stabiele basis om met onze activiteiten meer jongeren en volwassenen te bereiken. De vraag naar onze activiteiten neemt toe. Daaruit blijkt dat scholen, maatschappelijke organisaties en onze samenwerkingspartners bij de democratische instituties belang hechten aan ons werk en onze missie. Met hen willen we komend jaar kijken hoe we in een veranderende samenleving (samen) kunnen bijdragen aan de weerbaarheid van onze democratische rechtsstaat.

Eric Stokkink
Directeur-bestuurder ProDemos

8.2 BEGROTING 2025

Begroting 2025 in relatie tot realisatie en begroting 2024

	Begroting 2025	Realisatie 2024	Begroting 2024
	€	€	€
BATEN			
Structurele subsidies	11.447.000	11.447.000	11.368.000
Inkomsten uit gesubsidieerde activiteiten	411.750	455.793	384.000
Overige opdrachten en subsidies	800.000	1.841.145	700.000
Overige baten	1.500	2.744	0
	<u>12.660.250</u>	<u>13.746.682</u>	<u>12.452.000</u>
Totaal baten	<u><u>12.660.250</u></u>	<u><u>13.746.682</u></u>	<u><u>12.452.000</u></u>
LASTEN			
Variabele Lasten			
Externe kosten gesubsidieerde activiteiten	4.059.600	4.201.054	4.368.000
Externe kosten overige activiteiten	<u>300.000</u>	<u>567.356</u>	<u>300.000</u>
	4.359.600	4.768.410	4.668.000
Interne uitvoeringskosten activiteiten			
Personeelslasten	7.347.000	7.507.036	7.195.000
Overige personeelslasten	543.050	554.930	503.000
Huisvestingslasten	355.300	393.084	490.000
Kantoorkosten	214.000	264.744	202.000
Algemene kosten	281.300	259.786	245.000
Afschrijvingen	196.000	180.607	171.000
Overige lasten	<u>14.000</u>	<u>11.305</u>	<u>15.000</u>
	8.950.650	9.171.492	8.821.000
Totaal lasten	<u><u>13.310.250</u></u>	<u><u>13.939.902</u></u>	<u><u>13.489.000</u></u>
Financiële baten en lasten	<u><u>50.000</u></u>	<u><u>56.783</u></u>	<u><u>25.000</u></u>
Vennootschapsbelasting	0	-26.217	12.000
Resultaat	<u><u>-600.000</u></u>	<u><u>-162.654</u></u>	<u><u>-1.024.000</u></u>

9. BALANS PER 31 DECEMBER 2024

	31 december 2024	31 december 2023
ACTIVA	€	€
VASTE ACTIVA		
<i>Immateriële vaste activa</i>		
Immateriële vaste activa	361.876	481.844
<i>Totale immateriële vaste activa</i>	<u>361.876</u>	<u>481.844</u>
<i>Materiële vaste activa</i>		
Verbouwing	679.435	1.090.457
Inventarissen	80.568	95.147
Hardware	101.603	116.056
Overige apparatuur	108.630	141.153
<i>Totaal materiële vaste activa</i>	<u>970.236</u>	<u>1.442.813</u>
Totaal vaste activa	<u>1.332.112</u>	<u>1.924.657</u>
VLOTTENDE ACTIVA		
<i>Voorraden</i>		
	43.593	16.377
<i>Vorderingen op korte termijn</i>		
Debiteuren	256.243	142.887
Overlopende activa	614.046	530.410
<i>Totaal vorderingen op korte termijn</i>	<u>870.289</u>	<u>673.297</u>
<i>Liquide middelen</i>	3.671.925	3.424.084
Totaal vlottende activa	<u>4.585.807</u>	<u>4.113.758</u>
	<u>5.917.919</u>	<u>6.038.415</u>

9. BALANS PER 31 DECEMBER 2024

	31 december 2024	31 december 2023
PASSIVA	€	€
VERMOGEN		
Algemene reserve	1.656.397	1.656.397
Wettelijke reserve	254.449	317.991
Bestemmingsreserve	108.551	0
Bestemmingsfonds	1.968.899	2.176.562
	<u>3.988.296</u>	<u>4.150.950</u>
<u>Voorzieningen</u>	132.500	155.506
<u>Schulden op korte termijn</u>		
Crediteuren	641.008	670.670
Belastingen, sociale verzekeringen en salarissen	841.486	652.870
Nog te betalen bedragen	151.403	258.908
Vooruit ontvangen bedragen	163.226	149.511
	<u>1.797.123</u>	<u>1.731.959</u>
	<u>5.917.919</u>	<u>6.038.415</u>

10. STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2024

	Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023
	€	€	€
BATEN			
Subsidie jaarplanactiviteiten	11.447.000	11.368.000	11.360.000
Baten jaarplanactiviteiten	455.793	384.000	393.453
Baten opdrachten en overige subsidies	1.841.145	700.000	547.755
Overige baten	2.744	0	2.684
	<u>13.746.682</u>	<u>12.452.000</u>	<u>12.303.892</u>
Totaal baten	<u><u>13.746.682</u></u>	<u><u>12.452.000</u></u>	<u><u>12.303.892</u></u>
LASTEN			
Activiteiten en projecten			
Externe kosten jaarplansubsidie	4.201.054	4.368.000	4.447.301
Externe kosten opdrachten en overige subsidies	<u>567.356</u>	<u>300.000</u>	<u>315.951</u>
	<u>4.768.410</u>	<u>4.668.000</u>	<u>4.763.252</u>
Uitvoeringskosten			
Personeelslasten	7.507.036	7.195.000	6.311.543
Overige personeelslasten	554.930	503.000	575.721
Huisvestingslasten	393.084	490.000	418.672
Kantoorkosten	264.744	202.000	272.103
Algemene kosten	259.786	245.000	396.362
Afschrijvingen	180.607	171.000	164.869
Overige lasten	<u>11.305</u>	<u>15.000</u>	<u>8.728</u>
	<u>9.171.492</u>	<u>8.821.000</u>	<u>8.147.998</u>
Totaal lasten	<u><u>13.939.902</u></u>	<u><u>13.489.000</u></u>	<u><u>12.911.250</u></u>
Financiële baten en lasten	-56.783	-25.000	-25.863
Vennootschapsbelasting	26.217	3.000	-4.068
Resultaat	<u><u>-162.654</u></u>	<u><u>-1.015.000</u></u>	<u><u>-577.427</u></u>
Resultaatbestemming			
Egalisatiefonds BZK	-162.890		-394.916
Egalisatiefonds Tweede Kamer	-44.773		-104.722
Wettelijke reserve	45.009		-41.833
Mutatie algemene reserve	<u>0</u>		<u>-35.956</u>
	<u><u>-162.654</u></u>		<u><u>-577.427</u></u>

11. KASSTROOMOVERZICHT 2024

	<u>2024</u>	<u>2023</u>
	€	€
<u>Kasstroom uit operationele activiteiten</u>		
<i>Bedrijfsresultaat vóór financiële baten en lasten</i>	-219.437	-603.290
<i>Aanpassingen voor:</i>		
Afschrijvingen en waardeverminderingen	680.596	655.764
Mutaties voorraden	-27.216	6.957
Mutaties vorderingen	-196.992	-127.187
Mutaties voorzieningen	-23.006	-80.592
Mutaties kortlopende schulden	65.164	-331.177
Mutaties langlopende schulden	0	0
<i>Totaal</i>	<u>498.546</u>	<u>123.765</u>
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	279.109	-479.525
Ontvangen interest	57.578	27.216
Betaalde interest	<u>-795</u>	<u>-1.353</u>
<i>Kasstroom uit operationele activiteiten</i>	335.892	-453.662
<u>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</u>		
Investerings in immateriële vaste activa	-30.583	-40.456
Investerings in materiële vaste activa	<u>-57.468</u>	<u>-180.723</u>
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>	-88.051	-221.179
Mutatie geldmiddelen	<u>247.841</u>	<u>-674.841</u>
Stand 1 januari 2024	3.424.084	4.098.925
Mutatie geldmiddelen	<u>247.841</u>	<u>-674.841</u>
Stand 31 december 2024	<u>3.671.925</u>	<u>3.424.084</u>

12. TOELICHTING ALGEMEEN

12.1 Algemeen

Statutaire gegevens

De stichting draagt de naam ProDemos - Huis voor democratie en rechtsstaat. ProDemos is gevestigd te Den Haag. ProDemos is opgericht op 30 september 2010 voor onbepaalde tijd.

De jaarrekening is opgesteld in euro's, volgens in Nederland algemeen aanvaarde verslaggevingsregels overeenkomstig de Richtlijn RJ 640 van de Raad voor de Jaarverslaggeving.

12.2 Waarderingsgrondslagen voor de balans

De waardering van activa en passiva geschiedt, voor zover niet anders vermeld, tegen nominale waarde.

12.2.1 Immateriële vaste activa

De door ProDemos aangewende immateriële vaste activa worden gewaardeerd op de ontwikkelkosten, verminderd met de daarover berekende afschrijvingen. De afschrijvingen worden bepaald op basis van de geschatte economische levensduur. De afschrijvingstermijn is 2 - 5 jaar.

12.2.2 Materiële vaste activa

De door ProDemos aangewende duurzame bedrijfsmiddelen worden gewaardeerd op aanschaffingswaarde, verminderd met de daarover berekende afschrijvingen. De afschrijvingen worden bepaald op basis van de geschatte economische levensduur. De afschrijvingstermijnen zijn:

Verbouwingen	5 - 10 jaar
Inventarissen	5 jaar
Hardware	5 jaar
Overige apparatuur	5 jaar

Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname.

12.2.3 Investeringsubsidie

Investeringsubsidies worden in mindering gebracht op de vaste activa.

12.2.4. Voorraden

De voorraden van de producten die door ProDemos zijn ontwikkeld worden gewaardeerd tegen 40% van de verkoopprijs.

12.2.5 Vorderingen, liquide middelen en schulden

De vorderingen en liquide middelen worden opgenomen tegen nominale waarden onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen voor oninbaarheid.

12.2.6 Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd tegen concrete of specifieke risico's en verplichtingen die op de balansdatum bestaan en waarvan de omvang onzeker is doch redelijkerwijs in te schatten.

Dit betreft de voorziening voor het loopbaanbudget en sinds 2019 de voorziening voor de generatieregeling. De generatieregeling is in 2019 van kracht geworden. In 2021 is besloten de regeling op te heffen, behalve voor de medewerkers die er nu al aan meedoen of mee hadden kunnen doen. De regeling houdt in dat medewerkers vijf jaar voor hun AOW minder kunnen werken waarbij de helft van de uren wordt doorbetaald. De waarde op de balans is de geschatte waarde van de kosten van de regeling.

12.2.7 Lang vreemd vermogen

Er zijn op de balansdatum geen langlopende schulden.

12. VERVOLG TOELICHTING ALGEMEEN

12 Algemeen

12.3 Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgende de indirecte methode.
De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen.
Ontvangen interest wordt opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.
Betaalde interest wordt opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten.
Transacties waarbij geen ruil van geldmiddelen plaatsvindt worden niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

12.4 Grondslagen voor de staat van baten en lasten

De bepaling van het resultaat geschiedt volgens een stelsel gebaseerd op historische basis.
Voorzover niet anders vermeld, worden de baten en lasten toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben.

12.5 Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Algemeen

Het (saldo) resultaat wordt bepaald als het verschil tussen het totaal der baten en het totaal der lasten. De baten worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd; lasten reeds zodra zij voorzienbaar zijn.

Op grond van de Subsidieregeling voor ProDemos is door het Ministerie van BZK een subsidie verleend met briefkenmerk 2023-0000686986.
De Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft een bijdrage toegekend met een brief van 6 december 2023.

Opdrachten

Onder Opdrachten wordt verstaan de aan opdrachtgevers in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor in het verslagjaar geleverde diensten.

Subsidies

Onder subsidies wordt verstaan de subsidie van overheden voor de uitvoering van projecten bovenop de subsidie voor het activiteitenprogramma.

Lasten

Lasten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

12.6 Vennootschapsbelasting

Bij de bepaling van de belasting over het resultaat voor belastingen in de winst- en verliesrekening is rekening gehouden met niet beschikbare compensabele verliezen uit voorgaande boekjaren en vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet aftrekbare kosten.

12.7 Systematiek

De voornaamste inkomstenbronnen van ProDemos zijn een subsidie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Tweede Kamer. Deze subsidie wordt verstrekt op basis van een Jaarplan. De subsidie wordt gebruikt ter dekking van de directe kosten van het Jaarplan en ter dekking van de interne uitvoeringskosten. Binnen de activiteiten op basis van het Jaarplan zijn er extra inkomsten zoals entreegelden, abonnementsgelden en subsidies van derden. Al deze inkomsten worden ook gebruikt ter dekking van de interne uitvoeringskosten. Naast de subsidie en de inkomsten op basis van het Jaarplan zijn er ook nog andere opdrachten en subsidies. Die inkomsten worden uitsluitend gebruikt ter dekking van de directe kosten en de interne uitvoeringskosten. De interne uitvoeringskosten worden, onder aftrek van de directe kosten naar rato verdeeld tussen de verschillende inkomstenbronnen. Ook het resultaat wordt met dezelfde verdeelsleutel bepaald.

13 TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2024

13.1 ACTIVA

VASTE ACTIVA ALGEMEEN

Immateriële vaste activa

	<u>Immat.vaste activa</u>
	€
Stand per 1 januari	
Aanschafwaarde	1.034.775
Subsidies op investeringen	-247.623
Cumulatieve afschrijvingen	-305.308
Boekwaarde	<u><u>481.844</u></u>

Mutaties in boekjaar

Investeringen	30.583
Subsidies op investeringen	0
Desinvestering	0
Afschrijvingen desinvesteringen	0
Afschrijvingen	-150.551
	<u><u>-119.968</u></u>

Stand per 31 december

Aanschafwaarde	1.065.358
Subsidies op investeringen	-247.623
Cumulatieve afschrijvingen	-455.859
Boekwaarde	<u><u>361.876</u></u>

Materiële vaste activa

	<u>Verbouwingen</u>	<u>Inventarissen</u>	<u>Hardware</u>	<u>Ov. apparatuur</u>	<u>Totaal</u>
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari					
Aanschafwaarde	3.107.952	346.950	246.648	958.350	4.659.900
Subsidies op investeringen	0	0	-25.178	-550.402	-575.580
Aanschafwaarde na aftrek subsidie	3.107.952	346.950	221.470	407.948	4.084.320
Cumulatieve afschrijvingen	-2.017.495	-251.803	-105.414	-266.795	-2.641.507
Boekwaarde	<u><u>1.090.457</u></u>	<u><u>95.147</u></u>	<u><u>116.056</u></u>	<u><u>141.153</u></u>	<u><u>1.442.813</u></u>

Mutaties in boekjaar

Investeringen	0	22.637	17.608	17.223	57.468
Desinvestering	0	0	0	0	0
Subsidies op investeringen	0	0	0	0	0
Afschrijvingen desinvesteringen	0	0	0	0	0
Afschrijvingen	-411.022	-37.216	-32.061	-49.746	-530.045
	<u><u>-411.022</u></u>	<u><u>-14.579</u></u>	<u><u>-14.453</u></u>	<u><u>-32.523</u></u>	<u><u>-472.577</u></u>

Stand per 31 december

Aanschafwaarde	3.107.952	369.587	264.256	975.573	4.717.368
Subsidies op investeringen	0	0	-25.178	-550.402	-575.580
Aanschafwaarde na aftrek subsidie	3.107.952	369.587	239.078	425.171	4.141.788
Cumulatieve afschrijvingen	-2.428.517	-289.019	-137.475	-316.541	-3.171.552
Boekwaarde	<u><u>679.435</u></u>	<u><u>80.568</u></u>	<u><u>101.603</u></u>	<u><u>108.630</u></u>	<u><u>970.236</u></u>

De investeringen in materiële vaste activa in 2024 bestonden uit akoestische schermen, banken in de rechtzaal, divers computerapparatuur en koffiezetmachines.

De investeringen in immateriële vaste activa in 2024 bestond uit een urenschrijfsysteem.

13 VERVOLG TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2024

13.1 ACTIVA

VLOTTENDE ACTIVA

	31 december 2024	31 december 2023
VORDERINGEN OP KORTE TERMIJN	€	€
<u>Voorraden</u>	<u>43.593</u>	<u>16.377</u>
<u>Debiteuren</u>		
Debiteuren	<u>256.243</u>	<u>142.887</u>
<u>Overlopende activa</u>		
Rente	55.953	11.119
Subsidie Tweede Kamer	246.800	238.100
Vooruitbetaalde huur	66.702	65.716
Subsidie Europese commissie	175.000	127.974
Overige subsidies en projectopbrengsten	29.719	18.172
Vooruitbetaalde projectkosten	7.109	2.866
Verzekeringen	15.218	12.300
Overige overlopende activa	<u>17.545</u>	<u>54.163</u>
	<u>614.046</u>	<u>530.410</u>

De overige overlopende activa bestaan voornamelijk uit nog te factureren projectopbrengsten, en nog te ontvangen projectsubsidies.

LIQUIDE MIDDELEN

De specificatie van de liquide middelen kan als volgt worden weergegeven:

ING	1.547.927	974.820
Triodos	1.431.227	1.057.438
ASN	692.339	1.390.627
Kruisposten	<u>432</u>	<u>1.199</u>
	<u>3.671.925</u>	<u>3.424.084</u>

Om risico's te spreiden zijn de liquide middelen bij meerdere banken ondergebracht.

Van de liquide middelen staat een bedrag van € 3.159.447 op spaarrekeningen.

De liquide middelen staan vrij ter beschikking aan de stichting met uitzondering van twee bankgaranties:

- een bedrag van € 191.038 aan Sistra BV voor de huur van Hofweg 1.
- een bedrag van € 65.312 aan PFA Dutch commercial Real Estate Low BV voor de huur van de Studio's.

13. VERVOLG TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2024

13.2 PASSIVA

VERMOGEN	31 december 2024	31 december 2023
	€	€
Algemene reserve	1.656.397	1.656.397
Wettelijke reserve	254.449	317.991
Bestemmingsreserve	108.551	0
Egalisatiefondsen	1.968.899	2.176.562
	<u>3.988.296</u>	<u>4.150.950</u>

De mutaties in het vermogen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	31-12-2023	Toevoeging 2024	Onttrekking 2024	31-12-2024
Bestemmingsfonds BZK	1.400.884	0	162.890	1.237.994
Bestemmingsfonds Tweede Kamer	775.678	0	44.773	730.905
Wettelijke reserve	317.991	30.583	94.125	254.449
Bestemmingsreserve verbouwing	0	108.551	0	108.551
Algemene reserve	1.656.397	0	0	1.656.397
	<u>4.150.950</u>	<u>139.134</u>	<u>301.788</u>	<u>3.988.296</u>

Bestemmingsfonds

Een Bestemmingsfonds is dat deel van het eigen vermogen dat is afgezonderd, omdat daaraan door derden een beperkte bestedingsmogelijkheid is gegeven.

De Egalisatiereserve is als Bestemmingsfonds opgenomen. Het maximum van de reserve BZK is door het Ministerie van BZK vastgesteld op 20% van de jaarlijkse vaste subsidie.

De opbouw per jaar is maximaal 10% van de jaarlijkse subsidie.

Bij de toerekening van het resultaat gaan we uit van dezelfde regels voor de bijdrage van de Tweede Kamer.

Het maximum van de reserve Tweede Kamer is door de Tweede Kamer vastgesteld op 30% van de jaarlijkse vaste subsidie. De opbouw per jaar is maximaal 10% van de jaarlijkse subsidie.

Wettelijke reserve

De wettelijke reserve is een reserve ter hoogte van de investeringen in immateriële vaste activa.

Bestemmingsreserve groot onderhoud

De bestemmingsreserve groot onderhoud is een nieuwe reserve om de afschrijving uit toekomstige verbouwingen uit te kunnen bekostigen.

De Raad van Toezicht heeft vastgesteld dat de hoogte van de algemene reserve voldoende moet zijn om de normale bedrijfsrisico's op te vangen en investeringen te kunnen financieren. Het risico van subsidiestopzetting is daarin niet meegenomen. Bij grote afname of stopzetting van de subsidie is het Ministerie van BZK juridisch verplicht dat in een redelijke termijn te doen. Het ministerie heeft dat in een brief van 17 januari 2018 bevestigd.

Voor de normale bedrijfsrisico's is een algemene reserve van circa € 1.700.000 voldoende.

Het resultaat op de jaarplansubsidie 2024 BZK is € 162.890 negatief.

Het resultaat op het jaarplansubsidie 2024 Tweede Kamer is € 44.773 negatief.

Er wordt per saldo een bedrag van € 64.141 onttrokken aan de wettelijke reserve.

Het restant van het exploitatieresultaat ad € 108.551 komt ten goede aan de bestemmingsreserve verbouwing.

13. VERVOLG TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2024

13.2 PASSIVA

VOORZIENING	31 december 2024	31 december 2023
	€	€
Voorziening loopbaanbudget	132.500	150.000
Voorziening generatieregeling	0	5.506
	<u>132.500</u>	<u>155.506</u>

De onttrekking op de voorziening loopbaanbudget betreft de cao-regeling voor dat budget. De voorziening is grotendeels langlopend, dat wil zeggen dat deze niet binnen een jaar wordt besteed. De rest van de voorziening is kortlopend en zal binnen een jaar worden besteed.

De generatieregeling is een regeling waarbij oudere personeelsleden minder kunnen gaan werken met gedeeltelijke doorbetaling van het salaris. De regeling is na evaluatie afgeschaft.

LANG VREEMD VERMOGEN

ProDemos heeft geen langlopend vreemd vermogen.

13. VERVOLG TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2024

13.2 PASSIVA

	31 december 2024	31 december 2023
KORT VREEMD VERMOGEN	€	€
<u>Crediteuren</u>	<u>641.008</u>	<u>670.670</u>
<u>Belastingen, sociale verzekeringen en loonkosten</u>		
Omzetbelasting	30.666	16.706
Pensioenpremie boekjaar	181.701	80.459
Nog te betalen salarissen	38.389	31.173
Nog te betalen loonheffing	401.938	346.387
Nog te betalen vennootschapsbelasting	16.717	0
Reservering vakantiedagen	172.075	178.145
	<u>841.486</u>	<u>652.870</u>
<u>Nog te betalen bedragen</u>		
Servicekosten Hofweg	0	105.000
Accountant	40.000	31.500
Reiskosten scholen	52.000	80.000
Overige nog te betalen bedragen	59.403	42.408
	<u>151.403</u>	<u>258.908</u>
<u>Vooruit ontvangen bedragen</u>		
Vooruit ontvangen projectinkomsten	121.774	105.015
Overige vooruitontvangen bedragen	3.952	6.996
Eerste Kamer 2024	0	37.500
Eerste Kamer 2025	37.500	0
	<u>163.226</u>	<u>149.511</u>

De nog te betalen loonheffing is loonheffing over 2024.

De reiskosten scholen betreft de vergoeding van de reiskosten aan scholen die een scholierenprogramma in Den Haag volgen en de reiskosten grotendeels vergoed krijgen. Het genoemde bedrag zijn de gedeclareerde maar op 31 december nog niet betaalde declaraties.

De vooruitontvangen projectkosten betreft subsidie van het Ministerie van OCW voor de uitvoering van activiteiten in het kader van het Expertisecentrum Burgerschapsonderwijs.

13. VERVOLG TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2024

13.3 NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE ACTIVA EN VERPLICHTINGEN

De stichting is huurverplichtingen aangegaan.

Per 1 januari 2013 is er een huurcontract voor 10 jaar afgesloten voor de Hofweg 1, Den Haag. Dit huurcontract is verlengd tot en met 31 december 2027.

De totale huur bedraagt € 866.337 per jaar.

Er is een bankgarantie afgegeven voor de huur van € 191.038 vanaf januari 2013.

Dit bedrag is geblokkeerd op een bankrekening.

Per 1 november 2021 is er een huurcontract voor 5 jaar afgesloten voor een aantal panden in New Babylon. De huur bedraagt € 203.300 per jaar.

Er is een bankgarantie afgegeven voor de huur van € 65.312 vanaf november 2021.

Dit bedrag is geblokkeerd op een bankrekening.

14 Toelichting op de staat van baten en lasten 2024

14.1. Toelichting staat van baten en lasten 1

	Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023
	€	€	€
BATEN			
Subsidie jaarplan			
Ministerie van BZK	8.979.000	8.979.000	8.979.000
Bijdrage Tweede Kamer	2.468.000	2.389.000	2.381.000
Totaal jaarplansubsidie	11.447.000	11.368.000	11.360.000
Baten jaarplanactiviteiten	455.793	384.000	393.453
Baten opdrachten en overige subsidies			
Overige opdrachten en subsidies	1.841.145	700.000	547.755
Totaal projecten	1.841.145	700.000	547.755
Overige baten			
Baten zaalverhuur en catering derden	1.100	0	1.378
Overige opbrengsten	1.644	0	1.306
Totaal overige baten	2.744	0	2.684
Totaal	13.746.682	12.452.000	12.303.892

De hogere baten op de jaarplanactiviteiten komen met name door meer belangstelling voor de docentendag Maatschappijleer en meer belangstelling voor rondleidingen dan begroot.

De veel hogere baten bij overige opdrachten en subsidies komen door de toekenning van een extra subsidie door het amendement 'Sneller' en veel verkochte cursussen Politiek Actief.

14.2. Toelichting staat van baten en lasten 2

	Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023
LASTEN	€	€	€
Activiteiten en projecten			
Externe kosten jaarplansubsidie	4.201.054	4.368.000	4.447.300
Externe kosten opdrachten en overige subsidies	567.356	300.000	315.951
	<u>4.768.410</u>	<u>4.668.000</u>	<u>4.763.251</u>

De kosten jaarplansubsidie zijn de directe kosten die gemaakt worden ter realisatie van het jaarplan. De kosten projecten zijn de directe kosten die gemaakt worden ten behoeve van de overige subsidies en opdrachten.

Een specificatie van kosten van de overige projecten staat in de bijlage.

Onder kosten jaarplansubsidie zijn de volgende kosten verantwoord:

	2024
Zaalhuur en doorbelasting huisvestingskosten	1.385.650
Reiskosten scholen	786.424
Afschrijvingskosten	499.989
ICT derden	392.168
Distributeur	188.106
Drukwerk	138.567
Materialen	136.478
Inhuur derden	106.975
Publiciteit	97.510
Vormgeving	86.555
Beveiling	79.221
Advies	61.690
Catering	50.144
Fotografie	43.090
Redactie M&P	18.246
Studiekosten	14.392
Reis- en verblijfkosten	17.459
Porto en koeriersdiensten	11.393
Overige projectkosten	86.997
	<u>4.201.054</u>

De projectkosten zijn lager dan begroot. Dit komt vooral door lagere reiskostenvergoeding voor de scholen.

De post baten opdrachten en overige subsidies moet gesaldeerd worden met de projectkosten om deze te kunnen vergelijken met de begroting 2024.

	Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023
	€	€	€
Baten opdrachten en overige subsidies	1.841.145	700.000	547.755
Externe kosten opdrachten en overige subsidies	567.356	300.000	315.951
Saldo	<u>1.273.789</u>	<u>400.000</u>	<u>231.804</u>

In het saldo kosten projecten zijn alleen de directe kosten vanuit inkoopfacturen meegenomen. De uren welke op het project zijn verantwoord zijn opgenomen als personeelskosten. Het werkelijke resultaat op de overige subsidies en opdrachten is € 45.009

14.2. Toelichting staat van baten en lasten 3

LASTEN	Realisatie	Begroting	Realisatie
	2024	2024	2023
	€	€	€
Uitvoeringskosten			
Personeelslasten			
Bruto salarissen	4.711.464	4.730.000	3.968.659
Individueel keuzebudget	784.791	850.000	724.671
Sociale lasten	951.103	885.000	821.467
Pensioenlasten	499.888	555.000	427.188
Vakantiedagen	-6.070	0	24.196
Inhuur derden	597.383	175.000	399.497
Ontvangen ziekengelden en tegemoetkomingen	-31.523	0	-54.135
	<u>7.507.036</u>	<u>7.195.000</u>	<u>6.311.543</u>
Overige personeelslasten			
Deskundigheidsbevordering	122.204	80.000	82.792
Loopbaanbudget	49.305	30.000	114.629
Reiskosten	183.533	165.000	154.873
Thuiswerkvergoeding	8.153	10.000	8.058
Overige personeelskosten	<u>191.735</u>	<u>218.000</u>	<u>215.369</u>
	<u>554.930</u>	<u>503.000</u>	<u>575.721</u>
Totaal personeelslasten	<u><u>8.061.966</u></u>	<u><u>7.698.000</u></u>	<u><u>6.887.264</u></u>

Het aantal fte's in dienst per 31-12-2024 bedraagt 80,90 (2023: 78,37), exclusief oproepkrachten.

De kosten voor het individueel keuzebudget zijn lager doordat meer medewerkers hebben gekozen voor verlof in plaats van uitbetaling.

ProDemos is aangesloten bij het bedrijfstakpensioenfonds Zorg en Welzijn. Daarom worden de toegezegde pensioenregelingen (ouderdomspensioen en flex-regelingen) als toegezegde bijdrageregeling in de jaarrekening verwerkt. ProDemos heeft in het geval van tekort bij Zorg en Welzijn geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen, anders dan hogere toekomstige premies.

De post inhuur derden betreft voornamelijk medewerkers die niet op de loonlijst staan maar als zzp'ers voor ProDemos werken. Deze post is hoger dan begroot door de inzet van externen als regionale relatiemanagers. Zij konden worden betaald uit de extra subsidie vanwege het amendement Sneller'. Daarnaast zijn enkele ICT bedrijven ingehuurd ter ondersteuning van de afdeling ICT.

De overige personeelskosten bestaan met name uit: verzuimbegeleiding, kantinekosten, salarisadministratie en attenties personeel.

14.2. Toelichting staat van baten en lasten 4

	Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023
LASTEN	€	€	€
Huisvestingslasten			
Huren	1.071.143	1.105.000	1.051.222
Servicekosten	323.575	360.000	450.542
Water- en energiekosten	50.974	80.000	75.929
Belastingen/heffingen	23.774	18.000	23.104
Schoonmaakkosten	187.317	172.000	170.774
Overige huisvestingskosten	76.743	55.000	56.442
Doorbelaste huisvestingskosten aan projecten	-1.340.442	-1.300.000	-1.409.341
	<u>393.084</u>	<u>490.000</u>	<u>418.672</u>
Kantoorkosten			
Kantoorkosten	61.174	53.000	68.054
Onderhoud apparatuur/licenties	133.938	83.000	141.622
Hosting	50.063	51.000	43.658
Internet dataverkeer	19.569	15.000	17.387
Internet overige kosten	0	0	1.382
	<u>264.744</u>	<u>202.000</u>	<u>272.103</u>
Algemene kosten			
Accountantskosten	71.149	50.000	72.417
Advieskosten	103.484	100.000	228.242
Contributies	17.217	13.000	12.768
Kosten Raad van Toezicht/Raad van Advies	26.340	35.000	42.316
Directiekosten	0	1.500	424
Assuranties	25.624	20.000	22.882
Representatiekosten	4.509	4.000	3.514
Abonnementen en vakliteratuur	1.455	1.500	1.642
Overige organisatiekosten	10.008	20.000	12.157
	<u>259.786</u>	<u>245.000</u>	<u>396.362</u>

De huur van Hofweg 1 bedraagt vanaf 1-1-2024 € 866.337 per jaar.

De huur van New Babylon bedraagt vanaf 1-1-2024 € 203.300 per jaar.

Onder de huisvestingskosten worden alle huisvestingskosten van New Babylon en Hofweg 1h verantwoord. Omdat de begane grond, een gedeelte van de 2e en de 3e en de 4e verdieping van de Hofweg volledig worden gebruikt door het Bezoekerscentrum respectievelijk Politiek Den Haag voor Scholen worden de huisvestingskosten doorbelast aan die projecten.

De kosten van New Babylon worden volledig doorbelast.

De onderhoudskosten zijn verantwoord onder de post overige huisvestingskosten.

De energiekosten en servicekosten zijn lager door de gedaalde energieprijzen.

De onderhouds- en licentiekosten zijn hoger door onder andere dubbele licentiekosten voor de boekhouding en aanschaf tablets voor begeleiders.

De advieskosten bestaan voornamelijk uit adviezen met berekking tot implementatie nieuwe boekhoudsoftware, ICT, RIE, verbetering P&C cyclus, belastingadvies en divers juridisch advies.

14.2. Toelichting staat van baten en lasten 5

	Realisatie 2024 €	Begroting 2024 €	Realisatie 2023 €
Afschrijvingen			
Afschrijving verbouwingen	411.022	420.000	417.005
Afschrijving meubilair	37.216	40.000	40.076
Afschrijving hardware	32.061	15.000	18.033
Afschrijving overige apparatuur	49.746	35.000	39.531
Afschrijving immateriële vaste activa	150.551	151.000	141.119
Doorbelasting Activiteitenprogramma	-499.989	-490.000	-490.895
	<u>180.607</u>	<u>171.000</u>	<u>164.869</u>
Overige lasten			
Overige lasten	-3.818	5.000	0
Kosten betalingsverkeer	8.238	10.000	8.729
Betalingsverschillen	0	0	0
Toevoeging voorziening	0	0	0
Afschrijving oninbare debiteuren	6.885	0	0
	<u>11.305</u>	<u>15.000</u>	<u>8.729</u>
Financiële baten en lasten			
Ontvangen rente	-57.578	-25.000	-27.216
Betaalde rente	795	0	1.353
Financiële baten en lasten	<u>-56.783</u>	<u>-25.000</u>	<u>-25.863</u>
Belasting			
Vennootschapsbelasting	0	0	6.160
Vennootschapsbelasting boekjaar	26.217	3.000	-10.228
	<u>26.217</u>	<u>3.000</u>	<u>-4.068</u>

De afschrijvingskosten van Politiek Den Haag voor Scholen, het Bezoekerscentrum en het reserveringssysteem worden verantwoord onder de projectkosten van de jaarplansubsidie

De financiële baten zijn toegenomen door de gestegen rente.

Met de Belastingdienst loopt nog een discussie over mogelijke vrijstelling van de vennootschapsbelasting in verband met gewijzigde regelgeving. In afwachting van de uitkomst is er rekening mee gehouden dat de vrijstelling niet van toepassing is.

14.3. TOELICHTING BEGROTING EN RESULTAAT 2024

Begroting 2024

Voor 2024 is een begroting opgesteld, rekening houdende met de inkomsten uit opdrachten en met toegezegde exploitatiesubsidie. Deze begroting had een tekort van € 1.015.000.

Het van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en Tweede Kamer ontvangen subsidiebedrag 2024, inclusief indexering, bedraagt:

Subsidie exploitatiekosten activiteiten 2024 € 8.979.000

De van de Tweede Kamer ontvangen bijdrage bedraagt

Bijdrage exploitatiekosten activiteiten 2024 € 2.468.000

Totale bijdrage exploitatiekosten 2024 € 11.447.000

Resultaat 2024

Het verschil in het resultaat 2024, ten opzichte van de begroting, bedraagt: € 852.346

Hieronder staan de verschillen per categorie van de resultatenrekening waar de verschillen zitten tussen de begroting en het resultaat.

Voordelig	€
Subsidie jaarplan	79.000
Saldo directe baten jaarplansubsidie	71.793
Saldo directe kosten jaarplansubsidie	166.946
Saldo opdrachten en overige subsidies	873.789
Huisvesting	96.916
Overige lasten	3.695
Overige baten	2.744
Financiële baten en lasten	<u>31.783</u>
	1.326.666

Nadelig	€
Personeelslasten	-312.036
Overige personeelslasten	-51.930
Kantoorkosten	-62.744
Algemene kosten	-14.786
Afschrijvingen	-9.607
Vennootschapsbelasting	<u>-23.217</u>
	€ <u>-474.320</u>

positief saldo ten opzichte van de begroting. € 852.346

14.4 WNT-verantwoording 2024 ProDemos - Huis voor democratie en rechtsstaat

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op ProDemos. Het voor ProDemos toepasselijke bezoldingsmaximum is in 2024 € 233.000.

1. Bezoldiging topfunctionarissen 2024

Functiegegevens	E.C. Stokkink Directeur-bestuurder	G. Coleman-Douma Adjunct-directeur	B.E. Kroon Adjunct-directeur	A. Pronk Teamleider communicatie
Aanvang en einde functievervulling in 2024	1/1 - 31/12	1/1 - 29/2	1/6 - 31/12	nvt
Omvang dienstverband	1,0	0,9	0,8	0,0
Dienstbetrekking	ja	ja	ja	nvt
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 149.400	€ 16.565	€ 40.078	€ 0
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 15.793	€ 2.163	€ 4.238	€ 0
<i>subtotaal</i>	€ 165.193	€ 18.728	€ 44.316	€ 0
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 233.000	€ 34.519	€ 108.733	€ 0
-/- onverschuldigd betaald terugontvangen bedrag	nvt	nvt	nvt	nvt
Totale bezoldiging 2024	€ 165.193	€ 18.728	€ 44.316	€ 0
G. Coleman-Douma is 29-2-2024 uit dienst gegaan. B.E. Kroon is op 1-6-2024 in dienst gekomen.				
Gegevens 2023				
Aanvang en einde functievervulling in 2021	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	nvt	1/1 - 5/8
Omvang dienstverband	1,0	0,9		1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 131.094	€ 101.804		€ 49.774
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 14.141	€ 11.173		€ 5.057
<i>Subtotaal</i>	€ 145.235	€ 112.977	€ 0	€ 54.831
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	€ 223.000	€ 198.222	€ 0	€ 133.057

14.4 WNT-verantwoording 2024 ProDemos - Huis voor democratie en rechtsstaat

2. Toezichthoudende topfunctionarissen 2024

Gegevens 2024

	E.H.T.M. Nijpels voorzitter	V.G. Moolenaar lid	D.P.J. Woestenberg lid	M.C.C. v.d. Schepop lid	A.A. Pormes lid
Functiegegevens					
Aanvang en einde functievervulling in 2024	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	19/3 - 31/12
Bezoldiging	€ 4.553	€ 2.677	€ 1.408	€ 3.759	€ 2.060
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 34.950	€ 23.300	€ 23.300	€ 23.300	€ 18.116
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Bezoldiging	€ 4.553	€ 2.677	€ 1.408	€ 3.759	€ 2.060
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt

Gegevens 2023

	voorzitter	lid	lid	lid	nvt
Functiegegevens					
Aanvang en einde functievervulling in 2023	1/1 - 31/12	1/4 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	
Bezoldiging					
Bezoldiging	€ 5.499	€ 2.454	€ 2.202	€ 4.374	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 33.450	€ 22.300	€ 22.300	€ 22.300	

Gegevens 2024

	R. van Raak lid	H. Teunissen lid	G.D. Roethof lid	E.M. Sweet lid
Functiegegevens				
Aanvang en einde functievervulling in 2024	19/3 - 31/12	nvt	nvt	nvt
Bezoldiging	€ 706	€ 0	€ 0	€ 0
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 18.116	€ 0	€ 0	€ 0
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	nvt	nvt	nvt	nvt
Bezoldiging	€ 706	€ 0	€ 0	€ 0
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	nvt	nvt	nvt	nvt
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	nvt	nvt	nvt	nvt

Gegevens 2023

		lid	lid	lid
Functiegegevens				
Aanvang en einde functievervulling in 2023	nvt	1/1 - 6/7	1/1 - 31/12	1/1 - 1/7
Bezoldiging				
Bezoldiging	€ 0	€ 1.224	€ 2.492	€ 1.227
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 11.150	€ 11.150	€ 22.300	€ 11.150

15.1 Overige gegevens

Gebeurtenissen na balansdatum.

De in 2024 ontvangen extra subsidie in het kader van de motie 'Sneller' krijgt in 2025 een vervolg. De Tweede Kamerleden hebben een motie aangenomen van de leden Sneller en Buijsse waardoor ProDemos ook in de periode 2025/2026 één miljoen extra subsidie krijgt voor activiteiten in de regio. Dit zal van grote invloed zijn op de jaarrekening over 2025.

Resultaatsbestemming

Het negatieve resultaat ad -€ 162.654 is als volgt toe te rekenen:

Kostensoort	Inkomstenbron			Opdrachten en overige inkomsten	Totaal
	subsidie BZK	subsidie 2e Kamer	Overige subsidies		
Baten jaarplanactiviteiten	8.979.000	2.468.000	1.293.723	550.166	13.290.889
Totale inkomsten	<u>9.336.523</u>	<u>2.566.270</u>	<u>1.293.723</u>	<u>550.166</u>	<u>13.746.682</u>
Externe activiteitskosten	3.295.297	905.757	299.255	268.101	4.768.410
Saldo voor verdeling interne kosten	6.041.226	1.660.513	994.468	282.065	8.978.272
Interne activiteitskosten	<u>6.204.116</u>	<u>1.705.285</u>	<u>1.061.224</u>	<u>144.083</u>	<u>9.114.709</u>
Resultaat voor belating	-162.890	-44.773	-66.756	137.982	-136.437
Vennootschapsbelasting	0	0	0	26.217	26.217
Resultaat na belasting	<u>-162.890</u>	<u>-44.773</u>	<u>-66.756</u>	<u>111.765</u>	<u>-162.654</u>
Egalisatiefonds per 1-1-2024	1.400.884				
Egalisatiefonds per 31-12-2024	<u>1.237.994</u>				
Maximale egalisatiereserve	<u>1.795.800</u>				
Egalisatiereserve per 1-1-2024		775.678			
Egalisatiereserve per 31-12-2024		<u>730.905</u>			
Maximale egalisatiereserve		<u>740.400</u>			
Ten laste van de egalisatiereserve BZK					-162.890
Ten laste van de egalisatiereserve Tweede Kamer					-44.773
Ten laste van de wettelijke reserve					-63.542
Ten goede van de bestemmingsreserve					108.551
Ten goede van de algemene reserve					<u>0</u>
					<u>-162.654</u>

Vooruitlopend op de vaststelling van de jaarrekening 2024 door de raad van toezicht van de stichting is dit voorstel in de jaarrekening verwerkt.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het Bestuur en de Raad van Toezicht van Stichting ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2024

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2024 van Stichting ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat op 31 december 2024 en van het resultaat over 2024 in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor Jaarverslaggeving 640 “Organisaties zonder winststreven” en de bepalingen krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2024;
2. de staat van baten en lasten over 2024; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

ONDERNEMEND, NET ALS U

HLB Blömer Krijtwal 1, 3432 ZT Nieuwegein, Postbus 5, 3430 AA Nieuwegein

T +31 (0)30 605 85 11 **E** info@hlb-blomer.nl **www.hlb-blomer.nl**

KvK 30 128 316 **BTW** NL 8044 21 559 B01 **IBAN** NL56 INGB 0678 8675 77

HLB Blömer is a member of HLB International, the global advisory and accounting network.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2024 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 “Organisaties zonder winststreven”, en de bepalingen krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het

voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit.
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of

omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur en de met governance belaste personen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Nieuwegein, 27 maart 2025

HLB Blömer accountants en adviseurs B.V.

drs. J.N. Witteveen RA

16.1 Bijlage: Jaarplansubsidie 2024; projecten en producten BZK en Tweede Kamer

	BEGROTING		DECLARATIE	
	Kosten €	Uren	Kosten €	Uren
A. Programma PO	281.600	7.607	325.532	11.581
B. Programma VO	3.112.500	52.194	2.941.317	47.779
C. Programma MBO	91.000	9.245	58.405	13.509
D. Programma Volwassenen	344.500	14.018	329.528	12.329
E. Programma Verkiezingen	116.000	1.881	61.808	1.644
F. Programmaoverstijgende activiteiten	422.400	16.925	484.464	14.230
Totaal	4.368.000	101.870	4.201.054	101.072

In 2024 zijn er 101.072 uren gewerkt voor projecten voor de jaarplansubsidie.
Dat zijn 798 uren minder dan begroot.

De externe activiteitskosten bedroegen 4.201.054
Dat is € 166.946 minder dan begroot.

De toegerekende interne activiteitskosten bedragen 7.909.402

Totale kosten jaarplansubsidie 12.110.456

De interne en externe activiteitskosten worden gedekt door bijdragen van BZK en Tweede Kamer en inkomsten op de activiteiten.

Subsidie Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

conform de brief dd. 29 november 2023, Kenmerk 2023-0000686986 8.979.000

Bijdrage Tweede Kamer der Staten-Generaal

conform de brief d.d. 6 december 2023 2.381.000
conform de brief d.d. 4 juli 2024, loon- en prijscompensatie 87.000

Inkomsten op de activiteiten 455.793

Totale inkomsten jaarplansubsidie 11.902.793

Het resultaat op de jaarplansubsidie gaat ten koste van de egalisatiereserve,

16.2 Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

De aanvraag tot vaststelling van de instellingssubsidie over 2024 wordt als volgt ingediend:

	€	€
	Begroot	Declaratie
Subsidie	8.979.000	8.979.000
Externe activiteitskosten	<u>-3.450.059</u>	<u>-3.295.297</u>
	5.528.941	5.683.703
Toegerekende inkomsten	<u>303.302</u>	<u>357.523</u>
	5.832.243	6.041.226
Interne uitvoeringskosten	6.627.957	6.204.116
Saldo	-795.715	-162.890
Ten laste van de egalisatiereserve		<u>162.890</u>
Resultaat		<u>0</u>

Op grond van de Subsidieregeling voor het Huis voor democratie en rechtsstaat is door het Ministerie van BZK een subsidie verleend met kenmerk 2023-0000686986

Subsidietoekenning:	€ 8.979.000
LPO 2024	<u>0</u>
	<u>8.979.000</u>

LPO is de indexing voor de loon- en prijsontwikkeling. Deze is in 2024 niet toegewezen. De externe activiteitskosten zijn toegerekend in verhouding tot de bijdrage Tweede Kamer. De interne uitvoeringskosten zijn toegerekend in verhouding tot de omzet minus de externe activiteitskosten.

16.3 Tweede Kamer der Staten-Generaal

De aanvraag tot vaststelling van de bijdrage over 2024 wordt als volgt ingediend:

	€	€
	Begroot	Declaratie
Subsidie	2.389.000	2.468.000
Externe activiteitskosten	-917.941	-905.757
	<u>1.471.059</u>	<u>1.562.243</u>
Toegerekende inkomsten	80.698	98.270
	<u>1.551.757</u>	<u>1.660.513</u>
Interne uitvoeringskosten	1.763.469	1.705.285
Saldo	-211.712	-44.773
Ten laste van de egalisatiereserve		<u>44.773</u>
Resultaat		0

Subsidietoekenning:	€ 2.381.000
LPO 2024	<u>87.000</u>
	<u><u>2.468.000</u></u>

LPO is de indexing voor de loon- en prijsontwikkeling.

De externe activiteitskosten zijn toegerekend in verhouding tot de bijdrage van BZK.

De interne uitvoeringskosten zijn toegerekend in verhouding tot de omzet minus de externe activiteitskosten.

De toevoeging aan de egalisatiereserve van een gedeelte van de Tweede Kamer subsidie is voor overbrugging in de periode dat het Binnenhofcomplex is gesloten vanwege de renovatie.

De activiteiten die op grond van het convenant met de Tweede Kamer der Staten-Generaal worden uitgevoerd zijn:

	€	€	€	€
	Externe kosten	Interne kosten	Inkomsten	Saldo
Scholierenprogramma's Den Haag	1.828.889	1.821.380	20.165	3.630.104
Bezoekerscentrum	150.095	341.060	127.677	363.478
Maatschappelijke stage	374	34.710	0	35.084
De Derde Kamer	152.237	44.505	50.705	146.037
Kamer in de klas	<u>6.279</u>	<u>8.725</u>	<u>0</u>	<u>15.004</u>
Totaal	2.137.874	2.250.380	198.547	4.189.707

Bij de inkomsten voor het bezoekerscentrum zit ook een bijdrage van € 37.500 van de Eerste Kamer.

De Derde Kamer is een gezamenlijke activiteit met de Tweede Kamer en de Eerste Kamer. De kosten verdeeld tegen 1/3 voor de Eerste Kamer en 2/3 door ProDemos.

Naast de bijdrage van de Tweede Kamer worden de activiteiten mede gefinancierd door de subsidie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

16.4. Directe baten en projectenkosten Jaarplansubsidies 2024

Onder baten en kosten projecten zijn de volgende subsidies en inkomsten met de bijbehorende kosten verantwoord:

	Baten	Directe Projectkosten
	2024	2024
	€	€
Bezoekerscentrum tickets	90.177	150.095
Bezoekerscentrum: subsidie Eerste Kamer	37.500	0
Docentendag Maatschappijleer	119.188	99.332
Lespakket De Derde Kamer	50.705	152.237
Provinciespel	49.900	12.914
Webshop	36.182	19.698
Vakblad Maatschappij en Politiek	30.652	48.885
Politiek Den Haag voor scholen	20.165	1.828.889
Kamergesprek Europa	13.800	16.029
Gastlessen	2.550	20.357
Onderzoek	1.758	0
Democracity	1.325	119.368
80 jaar vrijheid in Mesch	1.291	1.480
Klassenbezoek@gemeentehuis	600	5.779
Reiskosten educatieve programma's	0	796.087
PAS	0	271.877
Programmamanagement	0	119.532
ProDemos online	0	82.683
Handboek burgerschap	0	72.665
Communicatiekosten	0	66.723
Powerbl, kwaliteitszorg, monitoring en evaluatie	0	64.493
Het Kamergesprek	0	30.557
Kennisontwikkeling intern	0	28.967
Relatiemanagement	0	23.616
Democratie voor iedereen	0	21.605
Roosters educatieve programma's	0	21.351
Haagse Stemmen	0	17.810
Stem jij ook?	0	16.432
Scholierenverkiezing	0	13.907
STEM website	0	13.728
Project burgerschap: Speak out loud	0	11.374
Overige projectinkomsten en -kosten	0	52.584
	<u>455.793</u>	<u>4.201.054</u>

De inkomsten op het jaarplan vielen hoger uit door meer bezoekers voor de rondleidingen en hogere inkomsten bij de docentendag maatschappijleer.

De kosten van het jaarplan liggen circa € 167.000 lager dan begroot. Dit komt met name doordat de vergoeding van de reiskosten aan de scholen lager uitviel .

16.5. Opdrachten en overige subsidies

Onder baten en kosten projecten zijn de volgende subsidies en opdrachten verantwoord.

	Baten 2024	Directe Projectkosten 2024
	€	
Subsidies:		
Prov. Limburg: activiteiten in Limburg	38.312	13.987
BZK: Activiteiten nav motie 'Sneller'	827.406	104.133
OCW: Expertisepunt burgerschap	178.005	58.662
EC: diverse activiteiten	250.000	122.473
Opdrachten		
Cursussen politiek actief	473.499	163.882
Raad aan het stuur	6.543	0
StemWijzer GR	0	18.956
VoteMatch: EU	15.000	70.656
Verhuur	8.429	6.881
Workshops participatieverklaringen	6.700	3.984
Overige opdrachten	37.252	3.742
	<u>1.841.145</u>	<u>567.356</u>

De post baten projecten moet gesaldeerd worden met de projectkosten om deze te kunnen vergelijken met de begroting 2024.

	Begroting 2024	Uitkomst 2024	Uitkomst 2023
	€	€	€
Baten projecten	700.000	1.841.145	547.755
Kosten projecten	-300.000	-567.356	-315.951
Saldo opdrachten en overige subsidies	<u>400.000</u>	<u>1.273.789</u>	<u>231.804</u>

Het hoger resultaat dan begroot komt voornamelijk door de subsidie in het kader van het amendement 'Sneller' en hoge verkoop van cursussen Politiek actief.

16.6 Afschrijvingen

In onderstaande staat staan de investeringen die gedaan zijn voor de bedrijfsvoering van ProDemos.

	<u>Immat.vaste activa</u>
	€
Stand per 1 januari	
Aanschafwaarde	0
Subsidies op investeringen	0
Cumulatieve afschrijvingen	0
Boekwaarde	<u>0</u>

Mutaties in boekjaar	
Investeringen	30.583
Subsidies op investeringen	0
Desinvestering	0
Afschrijvingen desinvesteringen	0
Afschrijvingen	0
	<u>30.583</u>

Stand per 31 december	
Aanschafwaarde	30.583
Subsidies op investeringen	0
Cumulatieve afschrijvingen	0
Boekwaarde	<u>30.583</u>

Boekwaarde vaste activa voor activiteiten	<u>331.293</u>
---	----------------

Boekwaarde totale vaste activa	<u>361.876</u>
--------------------------------	----------------

Materiële vaste activa

	Verbouwingen	Inventarissen	Hardware	Ov. apparatuur	Totaal
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari					
Aanschafwaarde	1.531.095	80.638	165.179	207.730	1.984.642
Subsidies op investeringen	0	0	0	0	0
Aanschafwaarde na aftrek subsidie	1.531.095	80.638	165.179	207.730	1.984.642
Cumulatieve afschrijvingen	1.223.228	72.674	82.914	147.949	1.526.765
Boekwaarde	<u>307.867</u>	<u>7.964</u>	<u>82.265</u>	<u>59.781</u>	<u>457.877</u>

Mutaties in boekjaar					
Investeringen	0	1.297	17.608	17.223	36.128
Desinvestering	0	0	0	0	0
Subsidies op investeringen	0	0	0	0	0
Afschrijvingen desinvesteringen	0	0	0	0	0
Afschrijvingen	119.396	5.465	24.682	18.617	168.160
	<u>119.396</u>	<u>6.762</u>	<u>42.290</u>	<u>35.840</u>	<u>204.288</u>

Stand per 31 december					
Aanschafwaarde	1.531.095	81.935	182.787	224.953	2.020.770
Subsidies op investeringen	0	0	0	0	0
Aanschafwaarde na aftrek subsidie	1.531.095	81.935	182.787	224.953	2.020.770
Cumulatieve afschrijvingen	1.342.624	78.139	107.596	166.566	1.694.925
Boekwaarde	<u>188.471</u>	<u>3.796</u>	<u>75.191</u>	<u>58.387</u>	<u>325.845</u>

16.6 Afschrijvingen

In onderstaande staat staan de investeringen die gedaan zijn voor de gesubsidieerde activiteiten van ProDemos.

	Immat.vaste activa
	€
Stand per 1 januari	
Aanschafwaarde	1.034.775
Subsidies op investeringen	-247.623
Cumulatieve afschrijvingen	305.308
Boekwaarde	<u>481.844</u>
Mutaties in boekjaar	
Investeringen	0
Subsidies op investeringen	0
Desinvestering	0
Afschrijvingen desinvesteringen	0
Afschrijvingen	150.551
	<u>150.551</u>
Stand per 31 december	
Aanschafwaarde	1.034.775
Subsidies op investeringen	-247.623
Cumulatieve afschrijvingen	455.859
Boekwaarde	<u>331.293</u>

Materiële vaste activa

	Verbouwingen	Inventarissen	Hardware	Ov. apparatuur	Totaal
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari					
Aanschafwaarde	1.576.857	266.312	81.469	750.620	2.675.258
Subsidies op investeringen	0	0	-25.178	-550.402	-575.580
Aanschafwaarde na aftrek subsidie	1.576.857	266.312	56.291	200.218	2.099.678
Cumulatieve afschrijvingen	794.267	179.129	22.500	118.846	1.114.742
Boekwaarde	<u>782.590</u>	<u>87.183</u>	<u>33.791</u>	<u>81.372</u>	<u>984.936</u>
Mutaties in boekjaar					
Investeringen	0	21.340	0	0	21.340
Desinvestering	0	0	0	0	0
Subsidies op investeringen	0	0	0	0	0
Afschrijvingen desinvesteringen	0	0	0	0	0
Afschrijvingen	291.626	31.751	7.379	31.129	361.885
	<u>291.626</u>	<u>53.091</u>	<u>7.379</u>	<u>31.129</u>	<u>383.225</u>
Stand per 31 december					
Aanschafwaarde	1.576.857	287.652	81.469	750.620	2.696.598
Subsidies op investeringen	0	0	-25.178	-550.402	-575.580
Aanschafwaarde na aftrek subsidie	1.576.857	287.652	56.291	200.218	2.121.018
Cumulatieve afschrijvingen	1.085.893	210.880	29.879	149.975	1.476.627
Boekwaarde	<u>490.964</u>	<u>76.772</u>	<u>26.412</u>	<u>50.243</u>	<u>644.391</u>

De investeringen voor het scholierenprogramma in Den Haag, het Bezoekerscentrum en het reserveringssysteem staan vermeld in bovenstaande rubrieken.

De afschrijvingen op deze investeringen worden verantwoord onder de kosten van de jaarplansubsidie.

Colofon

ProDemos - Huis voor democratie en rechtsstaat

Hofweg 1

2511 AA Den Haag

(070) 757 02 00

www.prodemos.nl

info@prodemos.nl

Beeldmateriaal

Bart van Vliet

ProDemos legt uit wat de spelregels zijn van de democratie en rechtsstaat en laat zien wat je zelf kunt doen om invloed uit te oefenen – in de gemeente, het waterschap, de provincie, het land en Europa.

ProDemos

Huis voor democratie en rechtsstaat

ProDemos, Hofweg 1H, 2511 AA Den Haag

☎ (070) 757 02 00 | ✉ info@prodemos.nl | 🌐 prodemos.nl

